

# Lycksalighetens ö

Fyrtioen kapitel om politik, medier och samhälle

SOM-undersökningen 2010

SOM-rapport nr 52

Sören Holmberg, Lennart Weibull och Henrik Oscarsson  
(red)

# FÄRRE VILL SATSA MER PÅ VINDKRAFT

PER HEDBERG

El-produktionen från svensk vindkraft har varit förhållandevis blygsam, men har ökat under senare år. För tio år sedan producerades 0,4 TWh av vindkraft, 2009 hade den ökat till 2,5 TWh. Riksdagens har satt upp ett planeringsmål om 10 TWh till 2015. Fram till 2020 är målet att vindkraftens kapacitet ytterligare skall ökas till 30 TWh (Energimyndigheten 2010A och 2010B). Vindkraften har börjat byggas ut men den huvudsakliga utbyggnaden står vi inför de kommande åren.

Vad anser svenska folket om planerna på en utbyggnad av vindkraften? I SOM-undersökningen har vi sedan 1999 ställt en fråga om hur mycket som bör satsas på olika energikällor de närmsta 5-10 åren, bland annat på vindkraften. Av resultaten i tabell 1 framgår att stödet för en ökad satsning på vindkraft minskat med 14 procentenheter under de två senaste åren, från 80 procent 2008 till 66 procent 2010. Eftersom riksdagen *redan* har formulerat tydliga och expansiva målsättningar för svensk vindkraft kanske det är mer rättvisande att slå samman gruppen av svarande som vill satsa mer på vindkraft med gruppen som vill satsa ungefär lika mycket som idag. Även då visar det sig att stödet har minskat men inte lika mycket, från 92 procent 2008 till 88 procent 2010. Ytterligare ett tecken på att vindkraften minskat något i popularitet är att andelen som vill satsa *mindre* än idag är den högsta sedan mätningarna började 1999 och att andelen ökat från 2 procent 2008 till 7 procent 2010.

Att stödet för vindkraften avtagit något de senaste åren står klart. Om orsakerna till detta kan vi bara spekulera, men med en ökad realisering av tidigare planer, med ökad planering, projektering och ansökningar för nya vindkraftverk har vindkraften på ett mer påtagbart vis flyttats från ritborden och ut i geografin. På sina håll har det väckt lokala protester. Möjligtvis är det detta vi ser effekten av i mätningarna. Det bör också påpekas att själva frågeformuleringen har en inneboende automatik för ett minskat stöd ju effektivare och mer omfattande en utbyggnad blir. Ju mer vindkraften *de facto* blir utbyggd och planerna realiserade, desto färre kommer att svara att de vill satsa *mer* på vindkraft.

Man får dock inte glömma att en satsning på vindkraften har ett kraftigt majoritetsstöd i folkopinionen, 88 procent vill satsa mer än vad som görs idag eller lika mycket som görs idag. Av resultaten i tabell 1 framgår att vindkraften fortfarande är en populär energikälla. Svenska folket vill se en ökad satsning på förnybara energikällor som solenergi (81 procent), vindkraft (66 procent) och vågkraft (58 procent). I rangordning därefter följer biobränslen (46 procent), vattenkraft (45 procent) och kärnkraft (19 procent). En ökad satsning på kol och olja har inget stöd i folkopi-

nionen (1-2 procent).<sup>1</sup> När det gäller stödet för en ökad satsning är det emellertid ingen energikälla som sedan 2008 kan uppvisa ett lika stort tapp i opinionen som vindkraften. Men är det en trend som gäller i alla samhällsgrupper eller är det så att vi ser en svagare tillbakagång i vissa grupper jämfört med andra eller är det till och med så att det finns ett ökat stöd för vindkraften i somliga grupper?

**Tabell 1 Vilka energikällor bör Sverige satsa på? (procent)**

**Fråga:** "Hur mycket bör vi i Sverige satsa på nedanstående energikällor under de närmaste 5-10 åren?"

| energikällor och undersökningsår | svarsalternativ |                        |                      |                              |             | summa procent | antal personer |
|----------------------------------|-----------------|------------------------|----------------------|------------------------------|-------------|---------------|----------------|
|                                  | satsa mer       | satsa ungefär som idag | satsa mindre än idag | helt avstå från energikällan | ingen åsikt |               |                |
| <b>vattenkraft</b>               |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 41              | 44                     | 6                    | 1                            | 8           | 100           | 1599           |
| 2000                             | 39              | 48                     | 6                    | 1                            | 6           | 100           | 1583           |
| 2001                             | 40              | 46                     | 7                    | 1                            | 6           | 100           | 1625           |
| 2002                             | 44              | 45                     | 4                    | 1                            | 6           | 100           | 1621           |
| 2003                             | 44              | 44                     | 4                    | 1                            | 7           | 100           | 1717           |
| 2004                             | 47              | 41                     | 5                    | 1                            | 6           | 100           | 1641           |
| 2005                             | 47              | 41                     | 4                    | 1                            | 7           | 100           | 1635           |
| 2006                             | 48              | 40                     | 5                    | 1                            | 6           | 100           | 1554           |
| 2007                             | 49              | 40                     | 4                    | 2                            | 5           | 100           | 1572           |
| 2008                             | 47              | 40                     | 5                    | 1                            | 7           | 100           | 1528           |
| 2009                             | 47              | 39                     | 6                    | 0                            | 8           | 100           | 1497           |
| 2010                             | 45              | 42                     | 4                    | 1                            | 8           | 100           | 1562           |
| <b>vindkraft</b>                 |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 74              | 14                     | 3                    | 1                            | 8           | 100           | 1609           |
| 2000                             | 72              | 17                     | 4                    | 2                            | 5           | 100           | 1599           |
| 2001                             | 71              | 16                     | 5                    | 2                            | 6           | 100           | 1633           |
| 2002                             | 68              | 19                     | 5                    | 2                            | 6           | 100           | 1632           |
| 2003                             | 64              | 22                     | 5                    | 2                            | 7           | 100           | 1722           |
| 2004                             | 73              | 16                     | 3                    | 2                            | 6           | 100           | 1664           |
| 2005                             | 72              | 17                     | 4                    | 1                            | 6           | 100           | 1649           |
| 2006                             | 77              | 13                     | 4                    | 1                            | 5           | 100           | 1571           |
| 2007                             | 79              | 12                     | 3                    | 1                            | 5           | 100           | 1583           |
| 2008                             | 80              | 12                     | 2                    | 1                            | 5           | 100           | 1544           |
| 2009                             | 74              | 15                     | 4                    | 1                            | 6           | 100           | 1538           |
| 2010                             | 66              | 20                     | 7                    | 1                            | 6           | 100           | 1583           |
| <b>solenergi</b>                 |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 77              | 11                     | 2                    | 1                            | 9           | 100           | 1605           |
| 2000                             | 77              | 14                     | 2                    | 1                            | 6           | 100           | 1595           |
| 2001                             | 75              | 14                     | 3                    | 1                            | 7           | 100           | 1620           |
| 2002                             | 77              | 14                     | 2                    | 1                            | 6           | 100           | 1629           |
| 2003                             | 75              | 15                     | 1                    | 1                            | 8           | 100           | 1721           |
| 2004                             | 79              | 12                     | 2                    | 1                            | 6           | 100           | 1659           |
| 2005                             | 78              | 13                     | 2                    | 1                            | 6           | 100           | 1642           |
| 2006                             | 83              | 10                     | 1                    | 0                            | 6           | 100           | 1561           |

fortsättning nästa sida

Tabell 1 (forts)

| energikällor och undersökningsår | svarsalternativ |                        |                      |                              |             | summa procent | antal personer |
|----------------------------------|-----------------|------------------------|----------------------|------------------------------|-------------|---------------|----------------|
|                                  | satsa mer       | satsa ungefär som idag | satsa mindre än idag | helt avstå från energikällan | ingen åsikt |               |                |
| solenergi forts.                 |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 2007                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2008                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2009                             | 83              | 9                      | 1                    | 1                            | 6           | 100           | 1523           |
| 2010                             | 81              | 10                     | 2                    | 0                            | 7           | 100           | 1581           |
| kärnkraft                        |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 9               | 34                     | 26                   | 20                           | 11          | 100           | 1592           |
| 2000                             | 11              | 34                     | 30                   | 19                           | 6           | 100           | 1573           |
| 2001                             | 11              | 36                     | 29                   | 18                           | 6           | 100           | 1611           |
| 2002                             | 12              | 37                     | 29                   | 16                           | 6           | 100           | 1625           |
| 2003                             | 16              | 38                     | 24                   | 15                           | 7           | 100           | 1713           |
| 2004                             | 14              | 36                     | 27                   | 16                           | 7           | 100           | 1634           |
| 2005                             | 18              | 36                     | 24                   | 15                           | 7           | 100           | 1633           |
| 2006                             | 18              | 35                     | 25                   | 15                           | 7           | 100           | 1544           |
| 2007                             | 17              | 33                     | 28                   | 15                           | 7           | 100           | 1559           |
| 2008                             | 19              | 31                     | 26                   | 16                           | 8           | 100           | 1517           |
| 2009                             | 16              | 34                     | 26                   | 16                           | 8           | 100           | 1524           |
| 2010                             | 19              | 32                     | 27                   | 14                           | 8           | 100           | 1568           |
| biobränslen                      |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 29              | 27                     | 13                   | 3                            | 28          | 100           | 1584           |
| 2000                             | 44              | 28                     | 10                   | 3                            | 15          | 100           | 1559           |
| 2001                             | 46              | 29                     | 8                    | 2                            | 15          | 100           | 1602           |
| 2002                             | 45              | 32                     | 8                    | 1                            | 14          | 100           | 1611           |
| 2003                             | 44              | 29                     | 8                    | 2                            | 17          | 100           | 1696           |
| 2004                             | 45              | 30                     | 9                    | 2                            | 14          | 100           | 1608           |
| 2005                             | 54              | 25                     | 6                    | 1                            | 14          | 100           | 1636           |
| 2006                             | 57              | 23                     | 6                    | 1                            | 13          | 100           | 1534           |
| 2007                             | 55              | 25                     | 5                    | 2                            | 13          | 100           | 1561           |
| 2008                             | 39              | 27                     | 10                   | 2                            | 21          | 100           | 1513           |
| 2009                             | 43              | 31                     | 8                    | 2                            | 16          | 100           | 1496           |
| 2010                             | 46              | 28                     | 10                   | 2                            | 14          | 100           | 1566           |
| fossil-/naturgas                 |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 21              | 26                     | 17                   | 5                            | 31          | 100           | 1583           |
| 2000                             | 30              | 32                     | 17                   | 4                            | 17          | 100           | 1565           |
| 2001                             | 31              | 32                     | 16                   | 4                            | 17          | 100           | 1608           |
| 2002                             | 32              | 35                     | 14                   | 3                            | 16          | 100           | 1609           |
| 2003                             | 30              | 31                     | 15                   | 4                            | 20          | 100           | 1700           |
| 2004                             | 30              | 33                     | 17                   | 4                            | 16          | 100           | 1626           |
| 2005                             | 33              | 30                     | 15                   | 4                            | 18          | 100           | 1616           |
| 2006                             | 28              | 28                     | 19                   | 6                            | 19          | 100           | 1529           |
| 2007                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2008                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2009                             | 20              | 28                     | 24                   | 7                            | 21          | 100           | 1501           |
| 2010                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| kol                              |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 1               | 9                      | 39                   | 34                           | 17          | 100           | 1590           |
| 2000                             | 2               | 10                     | 39                   | 37                           | 12          | 100           | 1570           |
| 2001                             | 2               | 11                     | 38                   | 38                           | 12          | 100           | 1614           |
| 2002                             | 2               | 13                     | 41                   | 33                           | 11          | 100           | 1625           |

fortsättning nästa sida

**Tabell 1** (forts)

| energikällor och undersökningsår | svarsalternativ |                        |                      |                              |             | summa procent | antal personer |
|----------------------------------|-----------------|------------------------|----------------------|------------------------------|-------------|---------------|----------------|
|                                  | satsa mer       | satsa ungefär som idag | satsa mindre än idag | helt avstå från energikällan | ingen åsikt |               |                |
| kol forts.                       |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 2003                             | 2               | 10                     | 35                   | 38                           | 15          | 100           | 1708           |
| 2004                             | 2               | 10                     | 41                   | 36                           | 11          | 100           | 1635           |
| 2005                             | 3               | 9                      | 39                   | 36                           | 13          | 100           | 1640           |
| 2006                             | 3               | 7                      | 34                   | 43                           | 13          | 100           | 1536           |
| 2007                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2008                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2009                             | 2               | 5                      | 33                   | 47                           | 13          | 100           | 1514           |
| 2010                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| olja                             |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 1999                             | 2               | 17                     | 48                   | 18                           | 15          | 100           | 1585           |
| 2000                             | 2               | 20                     | 52                   | 16                           | 10          | 100           | 1568           |
| 2001                             | 2               | 19                     | 51                   | 17                           | 11          | 100           | 1620           |
| 2002                             | 2               | 22                     | 50                   | 16                           | 10          | 100           | 1627           |
| 2003                             | 2               | 20                     | 47                   | 18                           | 13          | 100           | 1706           |
| 2004                             | 2               | 15                     | 53                   | 20                           | 10          | 100           | 1636           |
| 2005                             | 2               | 15                     | 54                   | 18                           | 11          | 100           | 1646           |
| 2006                             | 2               | 9                      | 53                   | 25                           | 11          | 100           | 1537           |
| 2007                             | 2               | 11                     | 58                   | 20                           | 9           | 100           | 1557           |
| 2008                             | --              | --                     | --                   | --                           | --          | --            | --             |
| 2009                             | 1               | 8                      | 50                   | 30                           | 11          | 100           | 1514           |
| 2010                             | 2               | 9                      | 56                   | 22                           | 11          | 100           | 1563           |
| vågkraft                         |                 |                        |                      |                              |             |               |                |
| 2006                             | 52              | 11                     | 3                    | 3                            | 31          | 100           | 1538           |
| 2007                             | 54              | 10                     | 2                    | 1                            | 33          | 100           | 1569           |
| 2008                             | 57              | 9                      | 1                    | 1                            | 32          | 100           | 1525           |
| 2009                             | 59              | 11                     | 2                    | 2                            | 26          | 100           | 1516           |
| 2010                             | 58              | 9                      | 3                    | 1                            | 29          | 100           | 1573           |

**Kommentar:** Resultaten omfattar enbart svarspersoner som kryssat för något svarsalternativ. Andelen personer som hoppar över de olika delfrågorna varierar mellan 4-9 procent genom åren.

När det gäller sambanden mellan inställning till hur mycket vi bör satsa på vindkraft och olika sociala bakgrundsvariabler har de varit svaga eller obefintliga. Under åren har resultaten visat att kvinnor tenderar vara något mer positiva än män, att medelålders personer är mer positiva än yngre och äldre åldersgrupper, liksom högutbildade tenderar att vara mer positiva till en ökad satsning än lågutbildade. Resultaten i tabell 2 visar att dessa svaga samband även kvarstår i 2010 års undersökning. Det vikande stödet för en ökad satsning på vindkraften slår alltså igenom i samtliga grupper. Oberoende av kön, ålder, utbildning och bostadsort minskar stödet för en ökad satsning på vindkraften. Resultaten visar dock att stödet sedan 2008 minskar något mer bland män än kvinnor, mer bland yngre personer jämfört med medelålders och äldre, mer bland lågutbildade jämfört med medel- och högutbildade och mer bland personer boende i mindre tätorter jämfört framförallt med personer boende i de tre storstäderna.<sup>2</sup>

**Tabell 2 Andel positiva till att satsa mer på vindkraft efter social och politisk grupptillhörighet 1999-2010 (procent)**

|                                | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|--------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| <i>kön</i>                     |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| man                            | 72   | 71   | 70   | 65   | 63   | 72   | 71   | 76   | 79   | 81   | 72   | 64   |
| kvinnna                        | 75   | 73   | 73   | 70   | 65   | 73   | 73   | 79   | 80   | 79   | 76   | 67   |
| <i>ålder</i>                   |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| 15-30                          | 69   | 75   | 69   | 67   | 62   | 70   | 69   | 70   | 78   | 76   | 73   | 65   |
| 31-60                          | 76   | 73   | 77   | 70   | 70   | 79   | 75   | 81   | 83   | 84   | 79   | 71   |
| 61-85                          | 72   | 68   | 63   | 62   | 54   | 63   | 68   | 74   | 75   | 76   | 66   | 57   |
| <i>utbildning</i>              |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| grundnivå/obligatorisk         | 71   | 71   | 67   | 67   | 59   | 66   | 67   | 74   | 74   | 75   | 67   | 57   |
| mellannivå                     | 74   | 73   | 71   | 68   | 64   | 75   | 72   | 76   | 79   | 79   | 71   | 67   |
| universitet/högskola           | 74   | 72   | 77   | 68   | 71   | 76   | 76   | 82   | 84   | 85   | 80   | 70   |
| <i>bostadsort</i>              |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| ren landsbygd                  | 80   | 83   | 80   | 72   | 73   | 81   | 77   | 83   | 83   | 83   | 72   | 68   |
| mindre tätort                  | 77   | 72   | 71   | 70   | 62   | 74   | 74   | 77   | 79   | 78   | 72   | 60   |
| stad, större tätort            | 70   | 70   | 70   | 67   | 63   | 69   | 72   | 77   | 79   | 80   | 75   | 66   |
| de tre storstäderna            | 74   | 65   | 69   | 65   | 61   | 76   | 64   | 72   | 81   | 81   | 76   | 70   |
| <i>partisympati</i>            |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| V                              | 86   | 81   | 85   | 80   | 75   | 82   | 74   | 82   | 88   | 86   | 82   | 84   |
| S                              | 72   | 72   | 70   | 66   | 62   | 70   | 73   | 78   | 78   | 81   | 76   | 62   |
| MP                             | 87   | 84   | 87   | 86   | 77   | 92   | 90   | 89   | 94   | 88   | 79   | 84   |
| C                              | 80   | 90   | 80   | 79   | 76   | 82   | 82   | 89   | 85   | 93   | 79   | 71   |
| FP                             | 84   | 81   | 78   | 70   | 63   | 69   | 72   | 67   | 81   | 77   | 78   | 64   |
| KD                             | 72   | 69   | 72   | 70   | 66   | 68   | 68   | 83   | 80   | 77   | 77   | 71   |
| M                              | 63   | 59   | 62   | 48   | 54   | 65   | 67   | 70   | 78   | 77   | 68   | 62   |
| SD                             | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | 68   | 68   | 68   | 66   | 51   |
| FI                             | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | 77   | 58   |
| PP                             | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | --   | 69   | 68   |
| Övriga                         | 72   | 86   | 73   | 64   | 67   | 75   | 61   | 72   | 74   | 73   | 78   | 60   |
| <i>vänster-höger dimension</i> |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| klart till vänster             | 87   | 81   | 76   | 75   | 79   | 83   | 77   | 84   | 86   | 83   | 82   | 77   |
| något till vänster             | 77   | 79   | 79   | 74   | 69   | 80   | 79   | 85   | 83   | 86   | 80   | 70   |
| varken eller                   | 72   | 73   | 69   | 65   | 63   | 69   | 70   | 73   | 77   | 79   | 70   | 64   |
| något till höger               | 71   | 68   | 69   | 64   | 59   | 71   | 72   | 77   | 80   | 78   | 74   | 66   |
| klart till höger               | 61   | 54   | 63   | 56   | 57   | 63   | 59   | 68   | 75   | 72   | 66   | 57   |
| <i>politiskt intresse</i>      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| mycket intresserad             | 75   | 68   | 68   | 68   | 70   | 72   | 77   | 80   | 82   | 80   | 75   | 66   |
| ganska intresserad             | 76   | 73   | 75   | 67   | 65   | 76   | 74   | 80   | 82   | 83   | 76   | 67   |
| inte särskilt intresserad      | 73   | 74   | 70   | 71   | 64   | 71   | 71   | 75   | 78   | 76   | 75   | 66   |
| inte alls intresserad          | 57   | 64   | 61   | 57   | 49   | 66   | 61   | 58   | 69   | 75   | 64   | 55   |
| <i>kärnkraftsåsikt</i>         |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
| avveckla kärnkraften           | 84   | 87   | 84   | 81   | 83   | 86   | 88   | 88   | 91   | 86   | 85   | 81   |
| använd kärnkraften             | 63   | 59   | 64   | 59   | 56   | 67   | 66   | 74   | 76   | 79   | 72   | 60   |
| samtliga                       | 74   | 72   | 71   | 68   | 64   | 73   | 72   | 77   | 79   | 80   | 74   | 66   |

**Kommentar:** För frågeformulering, se tabell 1. Personer som inte besvarat frågan ingår ej i procentbasen. När det gäller frågan om kärnkraftsåsikt skiljer sig frågeformuleringen år 2000-2004 något åt från formuleringen åren 1996-1999. Svarsalternativet "avveckla kärnkraften senast till år 2010" ändrades 2005 till "avveckla kärnkraften snarast".

Politiska faktorer har haft en något starkare koppling till attityderna huruvida Sverige skall satsa mer eller mindre på vindkraft. Sympatisörer till partier med en ”grön” profil har varit mer positiva till en ökad satsning på vindkraft jämfört med sympatisörer till andra partier. Vid 10 av de 12 mättillfällen sedan 1999 har sympatisörer till Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet varit de mest positiva. Undantagen är 1999 då folkpartister var något mer positiva jämfört med centerpartister och i den senaste undersökning 2010 då kristdemokrater var lika positiva som centerpartister. Resultaten i tabell 2 visar också att personer som placerar sig till vänster på den ideologiska vänster-högerskalan varit mer positiva jämfört med personer som placerar sig till höger, liksom politiskt intresserade personer har varit mer positiva jämfört med personer som inte alls är intresserade av politik. Det visar sig också att det genom åren funnits en förhållande stark koppling till kärnkraftsattityd – personer som vill avveckla kärnkraften har varit mer positiva till en ökad satsning på vindkraften jämfört med personer som vill använda kärnkraften. Liksom bland samtliga sociala samhällsgrupper har stödet minskat bland samtliga politiska grupper sedan 2008. Bland de olika partiernas sympatisörer återfinns det största tappet bland sympatisörer till Centerpartiet (-22 procentenheter) och Socialdemokraterna (-19). Tillbakagången är mindre bland sympatisörer till Vänsterpartiet (-2), Miljöpartiet (-4) och Kristdemokraterna (-6). Bland personer som placerar sig klart till vänster är tillbakagången något mindre än bland dem som placerar sig på andra skalsteg på vänster-högerskalan, liksom tillbakagången är mindre bland kärnkraftsmotståndare jämfört med kärnkraftsanhängare.

Svaren på frågan om hur mycket vi skall satsa på olika energislag innehåller dels en komponent av attityd till energislagen, dels en bedömning av redan tillgängliga resurser från energikällan och en bedömning av behovet av ytterligare utbyggnad. Det handlar alltså om att bland annat besvara frågorna om hur mycket vi har, om hur mycket vi behöver och vilken inställning man har till energikällan. En annan faktor i attityden avser vilken bild man har av energikällan. För att undersöka svenska folket verklighetsbild av vindkraften har det i SOM-undersökningarna ställts fem påståendefrågor om några av vindkraftens egenskaper. Om verklighetsbilden är lika positiv som vid tidigare mättillfällen beror sannolikt resultaten i analyserna här ovan på formuleringen av frågan om hur mycket vi skall satsa på vindkraften. Visar det sig däremot att verklighetsbilden av vindkraften blivit mindre positiv kan vi tala om en faktisk förskjutning av opinionen.

I SOM-undersökningarna har det vid fyra tillfällen – 2000, 2003, 2007 och 2010 – ställts fem påståenden om några av vindkraftens egenskaper, tre negativt formulerade och två positivt formulerade. Svartalternativen utgörs av en skala mellan 0 till 10 där 0 står för ”helt felaktigt påstående” och 10 för ”helt riktigt påstående”. I tabell 3 redovisas svaren i tre sammanslagna värden. Skalstegen 0-3 har slagits samman till ”felaktigt”, skalstegen 4-6 har slagits samman till ”varken felaktigt eller riktigt” och skalstegen 7-10 har slagits samman till ”riktigt”. Resultaten från 2010 visar att 45 procent anser att det är felaktigt att vindkraften är bullrig medan 26 procent

**Tabell 3 Uppfattning om vindkraft år 2000, 2003, 2007 och 2010 (procent)**

**Fråga:** ”Vad är Din uppfattning om följande påståenden som man ibland hör om vindkraft? Ange för vart och ett av påståendena om det enligt Din mening är felaktigt eller riktigt.”

| Påståenden om vindkraft                                                         | Felaktigt<br>(0-3) | Varken<br>felaktigt<br>eller riktigt<br>(4-6) | Riktigt<br>(7-10) | Summa<br>procent | Medel-<br>tal | Antal<br>personer | Ingen<br>upp-<br>fattning | Ej<br>svar |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------------------------------------|-------------------|------------------|---------------|-------------------|---------------------------|------------|
| <b>vindkraftverk är bullriga</b>                                                |                    |                                               |                   |                  |               |                   |                           |            |
| 2000                                                                            | 48 (44)            | 32 (30)                                       | 20 (18)           | 100              | 3,9           | 1572              | --                        | 8          |
| 2003                                                                            | 47 (43)            | 34 (31)                                       | 19 (18)           | 100              | 4,0           | 1678              | --                        | 8          |
| 2007                                                                            | 51 (35)            | 28 (19)                                       | 21 (15)           | 100              | 3,9           | 1138              | 29                        | 4          |
| 2010                                                                            | 45 (33)            | 29 (21)                                       | 26 (19)           | 100              | 4,3           | 1199              | 24                        | 4          |
| <b>el producerad med hjälp<br/>av vindkraft blir dyr</b>                        |                    |                                               |                   |                  |               |                   |                           |            |
| 2000                                                                            | 27 (25)            | 43 (39)                                       | 30 (27)           | 100              | 5,1           | 1556              | --                        | 9          |
| 2003                                                                            | 24 (22)            | 42 (39)                                       | 34 (31)           | 100              | 5,3           | 1671              | --                        | 8          |
| 2007                                                                            | 32 (18)            | 34 (20)                                       | 34 (20)           | 100              | 5,0           | 966               | 39                        | 4          |
| 2010                                                                            | 31 (19)            | 28 (18)                                       | 41 (26)           | 100              | 5,3           | 1052              | 33                        | 5          |
| <b>vindkraftverk förfular landskapet</b>                                        |                    |                                               |                   |                  |               |                   |                           |            |
| 2000                                                                            | 38 (35)            | 25 (24)                                       | 37 (34)           | 100              | 5,0           | 1593              | --                        | 7          |
| 2003                                                                            | 35 (33)            | 24 (22)                                       | 42 (40)           | 100              | 5,3           | 1717              | --                        | 5          |
| 2007                                                                            | 44 (38)            | 22 (19)                                       | 34 (29)           | 100              | 4,6           | 1431              | 10                        | 4          |
| 2010                                                                            | 39 (34)            | 21 (18)                                       | 40 (35)           | 100              | 5,2           | 1432              | 9                         | 4          |
| <b>vindkraft är miljövänlig</b>                                                 |                    |                                               |                   |                  |               |                   |                           |            |
| 2000                                                                            | 4 (4)              | 7 (7)                                         | 89 (82)           | 100              | 8,6           | 1593              | --                        | 7          |
| 2003                                                                            | 5 (4)              | 11 (10)                                       | 85 (80)           | 100              | 8,4           | 1716              | --                        | 6          |
| 2007                                                                            | 4 (3)              | 6 (5)                                         | 90 (81)           | 100              | 8,7           | 1479              | 7                         | 4          |
| 2010                                                                            | 5 (5)              | 12 (10)                                       | 83 (74)           | 100              | 8,2           | 1355              | 8                         | 4          |
| <b>vindkraft innebär mycket små<br/>risker för människors liv<br/>och hälsa</b> |                    |                                               |                   |                  |               |                   |                           |            |
| 2000                                                                            | 7 (7)              | 9 (8)                                         | 84 (78)           | 100              | 8,3           | 1590              | --                        | 7          |
| 2003                                                                            | 7 (7)              | 14 (13)                                       | 79 (74)           | 100              | 8,0           | 1709              | --                        | 6          |
| 2007                                                                            | 8 (6)              | 8 (7)                                         | 84 (70)           | 100              | 8,3           | 1369              | 14                        | 4          |
| 2010                                                                            | 9 (7)              | 11 (9)                                        | 80 (66)           | 100              | 7,9           | 1089              | 13                        | 5          |

**Kommentar:** Svaren har avgivits med hjälp av en skala från 0 (helt felaktigt påstående) till 10 (helt riktigt påstående). Procentbasen i tabellen utgörs av samtliga personer med en uppfattning i respektive fråga. Procentbasen för siffrorna inom parentes utgörs av samtliga personer, alltså även personer som inte besvarat frågan och personer som hoppat över frågan. Svartalternativet ”ingen uppfattning” ingår i frågan med början 2007, men inte i undersökningarna 2000 och 2003. Procentbasen för svartalternativet ”ingen uppfattning” i tabellen utgörs av samtliga svarande på respektive fråga, alltså exklusive de personer som hoppat över frågan. Antalet personer som besvarade frågan 2007 (inklusive svartalternativet ”ingen uppfattning”) var i frågan om vindkraften är bullrig 1586 personer, i frågan om vindkraften är miljövänlig 1580 personer, i frågan vindkraften är dyr 1578 personer, i frågan om vindkraftens risker 1572 personer och i frågan om vindkraften förfular landskapet 1578 personer.



anser det är riktigt, 41 procent uppfattar den som dyr medan 31 procent inte gör det och en lika stor andel anser påståendet om att vindkraften förfular landskapet vara riktigt (40 procent) som felaktigt (39 procent). En stor majoritet tycker att vindkraften är miljövänlig (83 procent) och att den innebär små risker för människors liv och hälsa (80 procent).

Resultaten utgör ytterligare en indikation på att svenska folket ser med lite mindre blida ögon på vindkraften 2010 jämfört med 2007/2008. Jämfört med 2007 är det 2010 fler som anser att vindkraften är bullrig, fler som anser att vindkraften är dyr, fler som anser att vindkraften förfular landskapet, färre som anser den vara miljövänlig och färre som anser att den innebär små risker för människors liv och hälsa.

Tidigare publicerade resultat från SOM-undersökningarna har visat att trots en negativ bild av vindkraften önskar en majoritet satsa mer på vindkraft (Hedberg, 2008). Från SOM-undersökningen 2007 visar det sig att bland personer som uppfattar vindkraften som bullrig, dyr, att den förfular landskapet, att den inte är miljövänlig eller att den innebär risker för människors liv och hälsa är det trots det mellan 62-77 procent som vill satsa mer på vindkraften. Betydelsen av en ökad satsning på vindkraften vägde alltså tyngre än de negativa egenskaperna hos den. Görs samma analys om för 2010 blir resultaten något annorlunda i den meningen att verklighetsbilden börjar ha större betydelse för bedömningen av hur mycket vi skall satsa på vindkraft de närmaste 5-10 åren. Bland personer som 2007 ansåg vindkraften vara bullrig var det 67 procent som ville satsa mer på vindkraft. Motsvarande siffra 2010 är 45. Bland dem som 2007 ansåg vindkraften vara dyr ville 72 procent satsa mer, motsvarande siffra 2010 är 50 procent och bland dem som 2007 uppfattade att vindkraften förfular landskapet var det 69 procent som ville satsa mer på vindkraft mot 47 procent 2010. Motsvarande skillnader återfinns även bland de få personer som inte anser vindkraften som miljövänlig och att den kan utgöra risker för människors liv och hälsa.<sup>3</sup>

I och med att utbyggnadsplanerna realiseras har det på olika platser i landet väckt lokal opinion. Och inte minst försvarsmakten har haft synpunkter på vindkrafts-etableringar i närheten av sina flyganläggningar. Frågorna om hur mycket vi skall satsa på vindkraft och frågorna om olika egenskaper hos vindkraften behandlar människors allmänna uppfattning om vindkraft. Men hur ser attityderna ut till en etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden?

Resultaten i tabell 4 ger ytterligare en indikation på att inställningen till vindkraft blivit mindre positiv de senaste 2-3 åren. Andelen som ser *positivt* på en etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden har sjunkit från 46 procent 2007 till 38 procent 2010. Resultaten visar på att det finns en faktor som kan tolkas i termer egoism eller i termer av NIMBY-syndromet (*Not In My Back Yard*). Vid samtliga mätillfällen är det en betydligt större andel bland svenska folket som önskar satsa mer på vindkraft än som är positiva till vindkraft i närheten av den egna bostaden. I SOM-undersökningen 2010 önskade 66 procent satsa mer på vindkraft, medan

endast 38 procent var positiva till en etablering nära bostaden. Skillnaden kan tolkas som en form av NIMBY-effekt och var 2010 28 enheter. NIMBY-effekten har hela tiden sedan 2000 legat stabilt på omkring 30.

**Tabell 4 Andel som vill satsa mer på vindkraft, andel som är positiva till etablering av vindkraft och i närheten av den egna bostaden (procent)**

**Fråga:** "Hur ställer Du Dig till en etablering av vindkraftverk i närheten av Din fasta bostad?"

|                                                                                                            | 2000 | 2003 | 2005 | 2007 | 2010 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|
| satsa mer på vindkraft                                                                                     | 72   | 64   | 72   | 79   | 66   |
| positiv till vindkraft i närheten av den egna bostaden                                                     | 41   | 33   | 43   | 46   | 38   |
| skillnad i åsikt mellan satsa mer på vindkraft och etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden | +31  | +31  | +29  | +33  | +28  |

**Kommentar:** Frågan om etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden löd: "Hur ställer Du Dig till en etablering av vindkraftverk i närheten av Din fasta bostad?". Svarsalternativen var "mycket positiv", "ganska positiv", "varken positiv eller negativ", "ganska negativ" och "mycket negativ". I tabellen redovisas andelen positiva, d v s de som svarat mycket positiv eller ganska positiv. Samtliga personer som svarat på respektive fråga ingår i respektive procentbas. För frågeformulering om hur mycket som skall satsas på vindkraft, se tabell 1.

SOM-undersökningen 2005 och 2007 visade att fenomenet att människor är mer positiva till etablering av vindkraft i den egna kommunen än vad de är till etablering i närheten av den egna bostaden är ett allmänt och spritt fenomen i hela befolkningen (Hedberg, 2006 och Hedberg, 2008). De små skillnader som då påvisades var att denna NIMBY-grupp var något överrepresenterad bland äldre liksom bland lågutbildade (Hedberg, 2006). I SOM-undersökningen 2010 kan analysen inte exakt replikeras eftersom frågan om inställning till etablering av vindkraft i den egna kommunen inte längre ställs. Istället används här frågan om hur mycket vi bör satsa på vindkraft.<sup>4</sup> Tre grupper har urskiljts, för det första en grupp som vill satsa mer eller lika mycket på vindkraft som idag och som är *positiva* till en etablering i närheten av den egna bostaden – en YIMBY-grupp (*Yes In MY Back Yard*), för det andra en grupp som vill satsa mer eller lika mycket på vindkraft som idag och som är *negativa* till en etablering i närheten av den egna bostaden – en NIMBY-grupp, samt en övrig-grupp. Den första gruppen utgör 39 procent, den andra gruppen 24 procent och övriga svarskombinationer 37 procent. Resultaten från 2010 års SOM-

undersökning visar att NIMBY-syndromet är mer förekommande hos män än bland kvinnor, mer bland äldre personer jämfört med yngre och medelålders, mer bland personer boende i tätorter och större städer jämfört med boende på ren landsbygd och i de tre storstäderna, mer förekommande bland sympatisörer till Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna framförallt jämfört med sympatisörer till Vänsterpartiet och Miljöpartiet, samt något mer förekommande bland dem som placerar sig till höger och mitten på vänster-högerskalan jämfört med dem som placerar sig klart till vänster. NIMBY-gruppen är lika stor inom samtliga utbildningsnivåer. YIMBY är ett fenomen som är något vanligare bland kvinnor än bland män, bland medelålders jämfört framförallt med äldre personer, bland högutbildade jämfört med lägre utbildningsnivåer, bland personer boende i de tre storstäderna jämfört med personer boende i andra städer, tätorter eller på ren landsbygd, mer förekommande bland sympatisörer till Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet jämfört med sympatisörer till andra partier samt vanligare bland personer som placerar sig själva till vänster på vänster-högerskalan jämfört med dem som placerar sig till höger.

Samtliga indikatorer vi har i SOM-undersökningen 2010 visar att stödet för vindkraften avtagit något de senaste åren. Stödet för en ökad satsning på vindkraft har minskat med 14 procentenheter sedan 2008, och andelen positiva till en etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden har minskat med 8 procentenheter sedan 2007. Dessutom har sedan 2007 andelen som anser att vindkraften medför buller ökat med 5 procentenheter, andelen som anser att vindkraften är dyr ökat med 7 procentenheter, andelen som anser att vindkraften förfular landskapet ökat med 6 procentenheter, andelen som anser att vindkraften är miljövänlig minskat med 7 procentenheter och andelen som anser att vindkraften innebär mycket små risker för människors liv och hälsa minskat med 4 procentenheter. I sammanhanget får dock ej glömmas bort att vindkraften är en mycket populär energikälla som 88 procent av befolkningen vill satsa mer på eller satsa lika mycket på som idag. Med tanke på den omfattande projekteringen för en utbyggnad av vindkraften som redan gjorts och som framförallt kommer att göras de närmaste åren, och därtill de lokala reaktioner som kan väckas vid utbyggnaden är det inte omöjligt att vi sett toppen på vindkraftens opinionsmässiga framgångsvåg. Det kommer kommande SOM-undersökningar kunna besvara.

## Noter

- <sup>1</sup> Frågan om naturgas ställdes inte i 2010 års SOM-undersökning. Resultaten från undersökningen 2009 visar att 20 procent stödde en ökad satsning på naturgas. Om den svenska kärnkraftsopinionen, se Sören Holmbergs kapitel *Kärnkraftsopinionen pre-Fukushima*.
- <sup>2</sup> En fylligare redovisning av social och politiska bakgrundsvariabler betydelse för inställningen till en ökad satsning på vindkraften återfinns i tabellsamman-

ställningen Hedberg, Per och Holmberg, Sören. *Svenska folkets åsikter om olika energikällor 1999 - 2010*.

- <sup>3</sup> Korrelationerna mellan frågan om hur mycket vi bör satsa på vindkraft och de olika påstående frågorna var 2007 .12 för påståendet att vindkraften innebär små risker för människors liv och hälsa, .24 för påståendet att vindkraften är bullrig, .26 för påståendet att vindkraften är miljövänlig, .25 för påståendet att vindkraften är dyr, och .33 för påståendet att vindkraften förfular landskapet. Motsvarande värden var 2010 .18, .37, .41, .46 och .42.
- <sup>4</sup> Korrelationen mellan frågorna om hur mycket vi bör satsa på vindkraft och inställning till etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden är .47 (Pearsons r)

## Referenser

- Energimyndigheten (2010A). *Energiläget 2010*. Statens Energimyndighet. Eskilstuna.
- Energimyndigheten (2010B). *Energiläget i siffror 2010*. Statens Energimyndighet. Eskilstuna.
- Hedberg, Per och Holmberg, Sören (2011). *Svenska folkets åsikter om energi 1999-2010*. Göteborg: SOM-institutet.
- Hedberg, Per (2008). Vindkraft på frammarsch. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Skilda världar*. Göteborg: SOM-institutet.
- Hedberg, Per (2006). Svenska folket vill ha mer vindkraft. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Du stora nya värld*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören (2011). Kärnkraftsopinionen pre-Fuchushima. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet.